

SAT-2B.312-1-NS-09

INTERACTION AND COORDINATION BETWEEN THE MINISTRY OF INTERIOR WITH NON-STATE SECURITY STRUCTURES DURING THE CRIME SCENE INVESTIGATION

Katina Kisyova – PhD Student,
Department of Security
Faculty of Law,
University of Ruse “Angel Kanchev”
Tel.: +359 889 635 216
E-mail: kkisyova@uni-ruse.bg

***Abstract:** This report explores the interaction between the Ministry of Interior authorities and private security services in the context of crime scene investigation. The study examines the normative framework, the respective roles and competences of both parties, as well as the practical mechanisms of coordination and cooperation, such as incident reporting, evidence preservation, and the provision of relevant information. The analysis highlights that effective investigation requires not only a clear delineation of institutional powers, but also mutual trust and operational synchrony between the police and private security entities. The conclusion reached is that structured collaboration between the public and private sectors in the domain of security constitutes a key factor for enhancing efficiency in maintaining public order and countering criminal activity.*

***Keywords:** Interaction, security and public order services; private security companies; Crime Scene Investigation*

ВЪВЕДЕНИЕ

В доклада се изследва взаимодействието между органите на Министерството на вътрешните работи и частната охранителна дейност при оглед на местопроизшествие. Анализирани са нормативните основания, ролите и компетентностите на двете страни, както и практическите механизми за координация и взаимодействие – сигнализиране, запазване на следи и предоставяне на информация. Подчертано е, че ефективното разследване изисква ясна разграниченост на правомощията и същевременно доверие и синхрон между полицията и охранителните структури. В заключение се извежда изводът, че взаимодействието между държавния и частния сектор в сферата на сигурността е гаранция за по-висока ефективност в опазването на обществения ред и в борбата с престъпността.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Сигурността е едно от фундаменталните условия за стабилност и развитие на всяко общество. Тя се възприема не само като гаранция за защита на живота, здравето и собствеността на гражданите, но и като необходима предпоставка за устойчивото функциониране на държавата, икономиката и обществения живот. Стремещт към сигурност е постоянно и характерно човешко качество, появяващо се при всички форми и начини на поведение на хората. Сигурността представлява елемент от обществените отношения, насочен към предотвратяване на заплахи, рискове и нарушения, които могат да застрашат общественото спокойствие, стабилност и законност.

Защитата на обществената сигурност се осъществява въз основа на определените в Актуализираната стратегия общи и специфични принципи на политиката за национална сигурност:

- Върховенство на закона;
- Взаимна обвързаност и непротиворечивост в отношенията между сигурността и основните права и свободи на гражданина;
- Системност, пълнота и компетентност при прилагане на системата от мерки за защита;
- Взаимодействие и сътрудничество между органите за защита, обществените организации и гражданите за своевременното реагиране на заплахите за обществената сигурност;
- Диалог и разширено сътрудничество между граждани, общество и държава;
- Доверие между държавните институции и сътрудничество с частния сектор, неправителствените организации и гражданите, с партньорите от НАТО, ЕС и др. страни.

Основен инструмент за управление на дейностите, насочени към гарантиране на сигурността, държавата организира в министерството, което е ангажирано с противодействие на престъпността и опазване на обществения ред. В същото време в съвременните условия, сигурността се гарантира, чрез комплексна система от държавни органи и частноправни субекти, чието взаимодействие е от съществено значение. В този контекст Министерството на вътрешните работи (МВР) представлява основен държавен орган с изключително правомощие по опазване на обществения ред, разкриване и разследване на престъпленията, докато частната охранителна дейност (ЧОД) функционира като допълнителен елемент, който отговаря за конкретна защита на обекти, мероприятия и лица. Макар и различни по своя правен статут, МВР и частните структури за сигурност се обединяват от общата цел – гарантиране на сигурността и съхраняване на правовия ред.

В Република България частната охранителна дейност е правно регламентирана, тя е установена като вид търговска услуга, която съгласно Закона за частната охранителна дейност е “насочена към опазване на живота и здравето на физическите лица, охраняване на имуществото на физическите и юридическите лица, гарантиране на максимално ниво на сигурност при транспортиране на ценни пратки и товари, осигуряване на безпрепятствено провеждане на различни по характер и вид мероприятия.” [ЗЧОД, чл. 2, ал. 1]

Лицензи за извършване на частна охранителна дейност се издават по реда на ЗЧОД на търговци, регистрирани по реда на Търговския закон. Те се издават от директора на Главна дирекция "Национална полиция" на МВР или от упълномощени от него лица. Лицензът за осъществяването на частна охранителна дейност разрешава извършването на дейността на територията на цялата страна или на територията на отделни области като на получилите разрешение търговски дружества се разрешава да извършват една или някои от видовете охранителни дейности.

В Закона за МВР и в Закона за ЧОД, въпреки различния им статут, съответно държавен орган и частноправен субект и двете структури се ръководят от сходни общи принципи, които осигуряват основата за взаимодействие и съвместна работа. Общите принципи на работа на МВР и ЧОД са:

- Законност - спазване на Конституцията, законите и международните договори, по които Република България е страна;

- Защита на правата и свободи - зачитане и гарантиране на правата и свободите на гражданите и тяхното достойнство;

- Взаимодействие – съгласно чл. 3, т. 5 от ЗЧОД - взаимодействие с органите за обществен ред и сигурност; съгласно чл. 3, ал. 1, т 8 ЗМВР - взаимодействие с другите органи на държавната власт, органите на местното самоуправление, както и с гражданите и юридическите лица;

В съответствие със ЗЧОД към Главна дирекция "Национална полиция" на МВР е създаден Консултативен съвет за сътрудничество по въпросите на частната охранителна дейност. [чл. 67, ал. 1] Той се състои от председател - заместник-директор на Главна дирекция "Национална полиция", и членове - трима служители на дирекцията, определени със заповед на директора на Главна дирекция "Национална полиция", и по един упълномощен представител на всяко от сдруженията на лица, извършващи частна охранителна дейност. Като една от основните функции на Съвета е да предлага конкретни форми за сътрудничество и взаимодействие между полицейските органи и лицата, извършващи частна охранителна дейност, и отчита резултатите от тях. В следствие на извършения анализ се извежда основен проблем, а именно че ролята на Консултативния съвет за сътрудничество по въпросите на частната охранителна дейност е предимно със съвещателни функции.

Взаимодействие на частните охранителни фирми с полицейските органи

В научен контекст терминът "взаимодействие" се отнася до взаимното влияние или връзката между два или повече обекта, системи или елементи. Понятието „взаимодействие” предполага всеобща връзка и обусловеност между субектите. То означава съгласуваност на действията между две и повече страни или “взаимна връзка между предмети, явления, страни, която регулира техните действия”. [Съвременен тълковен речник на български език, Трето издание, Габеров] Взаимодействието се разглежда като форма и средство за обединяване усилията на отделните индивиди за постигане на една обща цел или цели.

Основни функции в дейността на частните охранителни фирми при осигуряването на общественя ред и противодействието на престъпността са функциите на сътрудничество и съдействие с полицейските органи. Сътрудничеството предполага помагане в дейността, подкрепа и помощ, а съдействието предполага активност чрез материализиране на съгласувани действия между служителите от частните охранителни фирми и полицейските органи за постигането на една обща цел или цели, свързани с опазването на общественя ред и противодействието на престъпността.

Като форма на взаимодействие, взаимодействието между частните охранители и полицейските органи, теорията го определя като външно – осъществява се между полицейските органи и организационни звена на други ведомства и организации, охранителните фирми и гражданите. Характерно за него е, че се осъществява при спазване на следните принципи на партньорство: наличие на общи цели и интереси; ясно очертани задължения на партньорите; точно определени резултати; незасягане на личната безопасност или интереси; добро познаване възможностите на партньора. Като се посочва, че за да бъде резултатно взаимодействието от изключително значение е осигуряването на гъвкави връзки за съвременно получаване на необходимата информация, което предполага добра координация и съгласуване на действията. Също така в литературата е определено като взаимодействие „на подчиненост”. То възниква във връзка с осъществяването на дейности, при които частните охранители се намират в подчинено положение по отношение на полицейските органи. В съответствие със ЗЧОД те са длъжни да изпълняват техните разпореждания.

Във връзка с осъществяването на съгласувани, съвместни дейности на частните охранители с полицейските органи може да възникне и друг вид взаимодействие - „на координация”. Това взаимодействие е насочено предимно към обмен на информация, използване на информационни фондове и оказване на оперативно-техническо съдействие помежду им. За да се осъществи този обмен на информация е необходимо да бъде изградена надеждна система за комуникации помежду им.

Същност на Оглед на местопроизшествие.

Способите за доказване в наказателния процес са изчерпателно регламентирани от законодателя в чл. 136 НПК. Сред тях се включват: разпит, експертиза, претърсване, изземване, следствен експеримент, разпознаване на лица и предмети, използване на специални разузнавателни средства и оглед. Огледът на местопроизшествието се отличава със своята сложност, както от организационна, така и от познавателна гледна точка, представлява комплексно следствено действие с особено значение за организацията и тактиката на разследването. В практиката той често се извършва като първоначално и неотложно процесуално действие по чл. 212, ал. 2 НПК, което поставя началото на наказателното производство и което от своя страна изисква добра организация при формирането на оперативна група от страна на съответните компетентни органи, добро взаимодействие и координация между участниците в нея.

Правната уредба на огледа се съдържа в чл. 155–158 НПК. В практиката най-често се прилага при оглед на местности, помещения и предмети, където могат да се открият следи от извършено престъпление. Неговата основна цел е да осигури достоверна информация за обстоятелствата по делото, за характеристиките и взаимовръзките на откритите обекти, както и да гарантира запазването на събраните данни по реда на НПК.

Законодателят е предвидил механизми за запазване на следите до извършването му (чл. 155, ал. 2 НПК), до извършване на огледа следва се вземат мерки да не се заличат следите от престъплението, като в повечето случаи тази дейност се осъществява от първо реагиралите служители. Особено значение има и принципът на „завареното положение“, уреден в чл. 156 НПК, който забранява разместването на обекти, докато не бъдат изследвани. Друг принцип, който е предвиден в закона е огледът да се извършва по възможност през светлата част на денонощието, освен в случаите, когато неотложността налага друго.

Частните охранители често се случва да бъдат първите служебни лица, оказали се на място, на което се е случило произшествие или е извършено престъпление. Това обстоятелство, както компетенциите и задълженията на служебни лица, действащи по договор за охрана, налага частните охранители да знаят как да запазят местопроизшествието до пристигане на органите на МВР, като сумеят да го направят правилно, качествено и в необходимия времеви интервал.

Настоящото изложение е насочено към представяне на стъпки и процедури по запазване на местопроизшествие с оглед цялостното и своевременно осъществяване от страна на частните охранители. Именно този етап е фундаментален за извършване на процесуални действия без влияние на фактори, водещи до изменение или погиване на следи и други веществени доказателства.

Запазването на местопроизшествие е от изключителна важност за последващите следствени действия от страна на органите на МВР. Ясно е, че основната насока на действие на частните охранители при тази им дейност е запазване на улики, следи и веществени доказателства, както и своевременно събиране на информация от всякакъв характер, която впоследствие би могла да бъде полезна на разследващите органи.

Едно от основните условия, при наличието на които частните охранители имат право и са длъжни да запазят местопроизшествието е произшествието/събитието е, то да е протекло в рамките на обхвата на правомощията на частните охранители, произтичащи от действието на договора за охрана на територията на обекта под охрана.

В практиката нерядко първи на местопроизшествието пристигат представители на различни охранителни структури, които извършват регулирана от ЗЧОД дейност по охрана. В тази връзка същите следва да познават общите правила по запазване на местопроизшествие, без обаче да са им вменени задълженията, произтичащи от ЗМВ.

При извършеният анализ на съществуващите области на взаимодействие, се откроява предложената от Агенция за сигурност – „Архангел“ „Инструкция за запазване на местопроизшествие и претърсване на обект под охрана от служители на частни охранителни дружества“. Основните стъпки описани в нея и които следва да се прилагат от частните охранителни се състоят в следното:

При запазване на местопроизшествието се извършват следните стъпки:

1. Определяне на територията на местопроизшествието;
2. Незабавно извеждане на всички лица от територията на местопроизшествието - освен загиналите, тежко ранените пострадали- лежачи и такива, които не трябва да се местят до пристигане на спешна медицинска помощ/;
3. Обозначаване на територията на местопроизшествието по целия периметър с ограничителна лента или други подръчни материали;
4. Осигуряване на постоянна охрана на територията на местопроизшествието до пристигане на органите на МВР;
5. Предаване на местопроизшествието на органите на МВР- става с доклад относно фактическата обстановка и обстоятелствата по установяване на произшествието/ престъплението/ събитието, както и за организираното запазване на местопроизшествието.

При запазване на местопроизшествие охранителите уведомяват незабавно дежурния на РУ МВР за характера и последствията от възникналото местопроизшествие и изпълняват дадените от него указания.

Своевременно, пълно и качествено събиране на пряка и косвена информация относно обстановката на територията на местопроизшествието, наричана „сцена на местопроизшествието“ (СМП) от свидетели, очевидци; записване на номерата на намиращите в и около нея моторни превозни средства; локализиране на налични средства за видеонаблюдение на територията на местопроизшествието и в близост до нея; записване на лични данни на преки участници, пострадали и свидетели на произшествието/ престъплението/ събитието, които да бъдат предадени на компетентните органи веднага след пристигането им на СМП.

Изготвяне на подробна докладна до управителя на частното охранително дружество, в която да се опише подробно как е било установено произшествието/ престъплението/ събитието, какви мерки са взети по запазване на местопроизшествието, как е охранявано то, както и резултатите от предаване на местопроизшествието на органите на МВР.

Както става ясно от подготвената инструкция на Алианс „Архангел“ един от най-важните аспекти на обезопасяването на местопроизшествието е то да бъде запазено в първоначалния си вид - с минимално нарушаване и физическото изменение (т.нар. замърсяване) на доказателства. Първоначалната реакция при произшествие трябва да бъде експедитивна и методична. Първите пристигнали следва незабавно и същевременно предпазливо да се приближат и да влязат в зоната на местопроизшествието, като наблюдават за лица, превозни средства, събития, възможни доказателства и други условия на обкръжаващата среда. Обстановката на територията на местопроизшествието е динамична и непостоянна, поради външните влияния от различен вид, но задачата на частните охранители, отговарящи за запазване на местопроизшествието е да се стремят максимално да я съхранят в положение, близко до началното, ограничавайки опитите за външно въздействие над нея.

От казаното до тук може да заключим, че частните охранители имат съществена и важна роля, когато са първите пристигнали на инцидента и в последствие действат като допълващ ресурс, който подпомага полицейските органи при изпълнението на задачи по опазване на собствеността и реда. Докладването за ситуацията и предприетите мерки на местопроизшествието е единствената възможност за разследващия орган да получи първоначална подробна информация на местопроизшествието преди последващото разследване.

Този анализ на взаимодействието между частната охранителна дейност и МВР при оглед на местопроизшествието не е само академично интересен, но и практически важен. Той разкрива как чрез ясни правила, взаимно доверие и професионализъм може да се постигне по-висока ефективност в борбата с престъпността и в защитата на обществения ред.

ИЗВОДИ

Нараства ролята на частните охранителни фирми като партньори на полицейските органи в дейностите по осигуряване на обществения ред и противодействие на престъпността в обслужваната от тях територия. Може да заключим, че сигурността е най-голямото обществено благо – тя не е дело само на държавата, нито само на частния сектор, а на тяхното единдействие.

Сигурността е и скъпо струваща необходимост, изискваща множество ресурси и време. Възможността за публично-частно партньорство е един от начините за споделяне на тежестта при използването им и способ за повишаване на степента на сигурност. Взаимодействието с частната охранителна дейност при запазване на местопроизшествия е пример за правилен подход и възможност за гарантиране на по-надеждни последващи процесуални действия. Използването на инструкция е вариант, който е по -скоро инициатива от колкото законова разпоредба. Всичко това води до извода за необходимост от прецизиране на възможностите за взаимодействие с нормативно регулиране и законодателно прилагане. Изследваният подход е свързан само с една от възможните сфери на взаимодействие, но отваря вратата на дискусия свързана с още по – широко прилагане на публично-частното партньорство и повишаване степента на сигурност за обществото.

REFERENCES

- Criminal procedure code (*Original title: Наказателно-процесуален кодекс*)
- Law on the Ministry of the Interior (*Original title: Закон за министерството на вътрешните работи*).
- Private Security Activities Act (*Original title: Закон за частната охранителна дейност*).
- Tsekov. Ts. (2020), Forensics, Fourth Edition, Sofia: Ciela (*Оригинално заглавие: Цеков Ц., 2020, Криминалистика, Четвърто издание, София, издателство „Сиела“*).
- Updated National security strategy of the Republic of Bulgaria (*Original title: Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България*).
- <https://beta.strategy.bg/bg/advisory-boards/1303/view/6367/section>, посетена на 12.08.2025 г.
- <https://naftso.org/>, посетена на 19.08.2025 г.
- <https://archangel.bg/>, посетена на 20.08.2025 г.